

Themadag 'Veiligheid boven alles' in Schouwburg De Meerse

'Niets werkt zo goed als een incident'

Links dagvoorzitter Jeroen de Leeuw bij de opening, daarnaast de workshops van Anke van Es, Peter Bouwknecht, Pauline Beran en Danny Wilms.

Op de eerste dag dat buiten een prille lentezon schijnt, komen honderd technici, deskundigen en adviseurs bijeen in Schouwburg De Meerse in Hoofddorp. Het thema is veiligheid op en rond het podium. Hoe zorgen we dat er niets akeligs kan gebeuren. Tussen deze dag en het verschijnen van dit artikel is zich 10.000 km verderop in Japan een kernramp aan het voltrekken, na een aardbeving en een tsunami. Ik vermoed dat de kerncentrale in Japan wel een Safety Integrity Level 4 stempel zal hebben gehad, en ben mij bewust van de betrekkelijkheid van veiligheidsregelgeving. Een bekende slogan zegt *Elk ongeluk is te voorkomen*. Achteraf mag dat zo zijn, in de praktijk schiet de menselijke fantasie tekort om elk denkbaar risico uit te sluiten. Absolute veiligheid is een utopie. Maar in het theater kunnen wij, technici en aanverwanten, er natuurlijk wel alles aan doen dat iedereen die meewerkt aan of geniet van een voorstelling even gezond huiswaarts keert als dat ze gekomen zijn.

Arbobewustzijn en Arbocatalogus

Bewustzijn is het centrale begrip. Dagvoorzitter Jeroen de Leeuw (Advies etc.) wakkert dat aan door in zijn inleiding te citeren uit cijfers van de Arbeidsinspectie. Uit de Top Vijf van arbeidsrisico's zijn er vier actueel in de podiumkunsten: fysieke overbelasting, machinerieën, vallen en werkdruk (opmerkelijk is dat wegens grote drukte enkele co-auteurs voor dit artikel moesten afhaken, zodat we niet van alle workshops verslag kunnen doen). Toch is het arbobewustzijn en het denken over veiligheid in onze sector enorm verbeterd de laatste tien jaar, stelt Jeroen. 'Arbo en veiligheid zijn in ons vakgebied geland.' Een aanwijzing dat dit inderdaad zo is, is de Arbocatalogus Podiumkunsten waarover Aart Kraak (De Arbocompagnie) een uitgebreid verhaal houdt. De deelcatalogi *Schadelijk versterkt geluid*, *Fysieke belasting* en *Hijsen en heffen* zijn goedgekeurd door de inspectie en gelden nu als documenten op basis waarvan de inspectie handhaaft. Over de deelcatalogus *Vliegen* (van personen) is

men nog in gesprek met de inspectie. De nieuwe deelcatalogi die dit jaar worden toegevoegd zijn *Werken op hoogte*, *Speciale effecten*, *Samenwerkende werkgevers* en *Psychosociale arbeidsbelasting*. Deze moeten nog worden goedgekeurd door de inspectie, zodra dat het geval is zal Aart Kraak hierover publiceren in Zichtlijnen.

Mag niet van de arbo...

In Spanje ligt een plaatsje dat Arbo heet, maar 'de Arbo' bestaat helemaal niet, betoogt Anke van Es. 'Dat iets niet mag van de Arbo' is een zinsnede die meestal uit de kast wordt gehaald om iemand beperkingen op te leggen ofwel om uitdagingen niet aan te gaan. De sectoren zelf maken tegenwoordig afspraken over hoe ze met arbeidsrisico's omgaan. Het 'redelijkerwijs'-principe (artikel 3 Arbeidsomstandighedenwet) staat daarin centraal. Dat biedt ruimte voor discussie, want redelijkheid is een begrip op een glijdende schaal. Voorzichtig concludeer ik dat het om die discussie gaat: wat kan redelijkerwijs van je verlangd worden gegeven de

omstandigheden en voorwaarden, welke beperkingen en protocollen kun je dan afspreken en accepteren. Arbo gaat over inventariseren/signaleren, evalueren, bespreken en vastleggen. Bewustzijnsbevorderend en waakzaamheidsverhogend om vermijdbare risico's ook daadwerkelijk te vermijden. Met een grappige test laat Anke ons ervaren dat onder (tijds)druk het opvolgen van een serie instructies voor het merendeel van de aanwezigen niet doenlijk blijkt.

Interne protocollen

Peter Bouwknegt geeft ons inzage in de

zing voor theaterbouwers: zorg dat het transport van en naar de orkestbak niet plaatsvindt via de bak zelf, dat maakt het positioneren en consequent gebruiken van het orkestbaknet mogelijk.

Juridische valkuilen

'Het voorkomen van juridische ellende', dat is de core-business van Pauline Beran. Zij ontrafelt de begrippen veiligheid en aansprakelijkheid en leert ons dat die in juridische zin niets met elkaar te maken hebben. 'Iedereen is altijd verantwoordelijk voor de veiligheid.' Juridische haarkloverij is van belang voor het

arbowet wel een zorgplicht kent, maar niet zoals 'maximale werkdruk'. Wat maximaal is verschilt sterk per individu. Hij geeft veel praktische informatie en tips en reikt drie hand-outs uit. De eerste gaat over stresssignalering: welke symptomen zijn te herkennen op individueel niveau en op het niveau van de afdeling en de organisatie. De tweede hand-out gaat over de zeven grote denkfouten die stress veroorzaken onder het motto *De meeste stress maak je zelf*, ofwel je kunt de stress bij jezelf verminderen door anders naar de dingen te kijken. En de derde hand-out geeft een overzicht van alle

interne protocollen die Het Muziektheater hanteert voor de orkestbak en de rollenzolder. Het volgen van het protocol heeft tot doel valgevaar en het gevaar van vallende spullen tot een minimum te beperken. De instructie werkt en biedt duidelijkheid aan de medewerkers. De protocollen staan op de website van de VPT. Niels Gudde (Schouwburg Almere) maakt duidelijk dat voor het ultieme bewustzijn 'niets zo goed werkt als een incident.' De veiligheidsmaatregelen rond de orkestbak zijn in Almere geen enkel punt van discussie meer sinds het alom bekende incident bij een musical waar een auto in de orkestbak belandde. Het was een geluk bij een ongeluk dat er op dat moment en op die plek geen musici zaten. Thijs Gennissen (Agnietenhof, Tiel) geeft aan dat het inwerkprotocol oproepkrachten dat zij in Tiel hanteren, erg goed bevalt. Een oproepkracht die de weg en de regels kent kan zelfstandiger werken. De kopzorgen (en dus werkdruk) voor de toneelmeester worden zo gereduceerd. Uit deze workshop rolt een aanwij-

proces ná een ongeval. Vooraf indekken beschermt medewerkers, leidinggeven en bestuurders. Veiligheid heeft te maken met zorg. Aan de hand van stellingen, gebaseerd op de praktijk, laat zij de deelnemers nadenken en discussiëren over de juridische valkuilen. Door het nemen van een indrukwekkend grote stap maakt Pauline, in de rol van ervaren bouwvakker, het begrip 'deconditioneren' inzichtelijk. Routine kan dodelijk zijn, zeker in het omgaan met gevaar - Pauline gebruikt het voorbeeld van de ervaren timmerman die op 10 meter hoogte al jaren van de ene steiger op de andere stapt. Werkgevers hebben daar een verantwoordelijkheid in. De werknemers (gecontroleerd) af en toe flink laten schrikken werkt misschien bijna zo goed als een daadwerkelijk incident.

Werkdruk en werkstress

Danny Wilms' presentatie gaat over werkdruk en werkstress. Dat is niet hetzelfde, want werkstress is feitelijk het gevolg van werkdruk. Hij legt uit dat de

symptomen die optreden bij stress, zowel lichamelijk, psychisch als zichtbaar in gedrag. Op de website van de VPT staan zijn presentatie en de drie hand-outs. ▶

Arbocatalogus Podiumkunsten

In de Arbocatalogus Podiumkunsten beschrijft de sector zelf hoe men veilig en gezond kan werken. Er staan werkmethoden in, goede praktijken, sectorspecifieke normen en concrete oplossingen. De rode draad die door de catalogus loopt is: hoe lossen wij in onze sector dit probleem op? Zodra werkgevers en werknemers het eens zijn over de tekst, wordt deze voorgelegd aan de Arbeidsinspectie. Die toetst de catalogus aan de wettelijke regels. Als dit in orde is, handhaaft de inspectie voortaan op basis van de catalogus. Er zijn al deelcatalogi goedgekeurd over *Schadelijk versterkt geluid, Fysieke belasting en Hijsen en heffen*. Recent toegevoegde onderwerpen zijn *Werken op hoogte, Speciale effecten, Samenwerkende werkgevers en Psychosociale arbeidsbelasting*. De catalogus wordt geschreven in opdracht van de Stichting Arbo en Podiumkunsten door De Arbocompagnie. De VPT is projectleider. www.arbopodium.nl

Ongeluk

Na de workshops komen we weer plenair bij elkaar en constateren we, onder andere, dat meer dan vijftig procent van de voorstellingen zonder PRIE langs

dodelijke afloop, een orkestbakincident, een trekroede die op een hoofd belandt, het doodvallen van een ervaren rigger, technisch falen als gevolg van het omzeilen van storingen en bugs in de software.

aanwezig, het is doodstil in de zaal. Wat zij allemaal hebben ervaren, is dat een incident zorgt voor een enorme toename van het veiligheidsbewustzijn en tot een veel veiliger werkomgeving leidt. De belangrijkste les gaat over de bespreekbaarheid van risico's op de werkvloer. Ook een ervaren medewerker met local hero-status kun je, nee móet je aanspreken op onveilig gedrag. Accepteer niet dat de trekkenwandoperator alcohol nuttigt in de pauze of bij de maaltijd. Doe iets met de cultuur van het zo snel mogelijk afbouwen en inladen (en het bijhouden van de records), alleen maar om na een voorstelling vijf minuten eerder in de kroeg te zijn of, in een gunstiger geval, naar huis te rijden. Veiligheid zit niet alleen in de techniek en die techniek is zelf ook niet onfeilbaar, is de strekking van hetgeen Robbert-Jan Rademaker (Cue Support) met ons deelt. Wij zijn zelf degenen die het onderscheid moeten durven maken tussen gewenst en ongewenst gedrag, tussen goede en minder goede, want risicovolle gewoontes. Dan is het tijd voor de borrel. ◀

Aart Kraak en Heddy Wester bij de workshop over Communicatie via technische lijst en PRIE.

De Workshop van Olaf Hofmeijer ging over PodiumRIE.nl.

de theaters gaat. Als afsluiting is er een forum waar recente incidenten worden gedeeld en besproken. Pauline Beran is forumvoorzitter. Zij wijst op het bijzondere karakter van het zo openlijk delen van informatie over incidenten. Besproken worden: het vallen van decordelen met

De gespreksdeelnemers zijn Jan Kuppens (Vlaamse opera), Kees Klooster (Schouwburg Almere) Raisa Gerrits (Rotterdamse Schouwburg) Xander ten Dolle (stage-manager), Robert Baaij (Goudse Schouwburg) en Stephan Villerius (Liftinstituut). Hun verhalen maken grote indruk op de